

ROLUL INOVAȚIILOR ÎN DEZVOLTAREA ȘI MODERNIZAREA SECTORULUI VITIVINICOL

Tatiana IAȚIȘIN

*doctorandă, cercetător științific,
Institutul Național de Cercetări Economice,
Republica Moldova
tatianaiatisin@yahoo.com*

Abstract

The paper presents the current trends and perspectives of development of the wine sector. The paper analyzes the role of innovation in the development and modernization of the wine sector. In Moldova, the wine sector is at the center of the social and economic life developed harmoniously, as a result of the favorable natural conditions that the vineyard finds on the territory of the country. Moldovan wines can be considered a visiting card of the Republic of Moldova and at the same time a true treasure of the agricultural sector. In the elaboration of this paper, several research methods were used such as: monographic, analysis and synthesis, statistics, comparison, etc.

Key words: *Viticulture and wine markets, innovations, modern technologies, international best practices.*

JEL Classification: *Q1; Q19*

Introducere

Industria vitivinicolă în Republica Moldova reprezintă una din ramurile principale ale economiei țării, constituind și o sursă importantă de venit pentru bugetul de stat. Viticultura și vinificația reprezintă domenii de importanță strategică, fapt pentru care Republica Moldova a inițiat un proces complex de reformare și modernizare a acestui sector. Provocările strategice pentru sectorul vitivinicol țin de necesitatea sporirii permanente a calității vinurilor, diversificarea piețelor și creșterea exporturilor, precum și de dezvoltarea oenoturismului.

În ultimii ani sectorul vitivinicol se află pe un trend ascendent figura 1. În anul 2018 sectorul vitivinicol a marcat o creștere a recoltei de struguri,

a suprafețelor de viță-de-vie, dar și a valorii exporturilor. Pentru al doilea an consecutiv a fost înregistrată o roadă bună. Anul trecut, Republica Moldova a avut una dintre cele mai bogate recolte de struguri din ultimii 10 ani, datorită cărora țara noastră a fost plasată pe locul 19 în clasamentul producătorilor de vinuri din întreaga lume [1].

Patrimoniul viticol (în toate categoriile de gospodării) a constituit 133,3 mii ha. Din suprafața totală a plantațiilor viticole 127,3 mii ha ce constituie 94%, sunt gestionate de gospodăriile sectorului privat și 6% de cel public. Ponderea plantațiilor viticole pe rod variază între 91,6-95,4%. Soiurilor pentru vin le revin 80%. În prezent 191 de fabrici pentru producerea vinului dețin licență de producere. Produsul-cheie în categoria produselor vitivinicole este vinul.

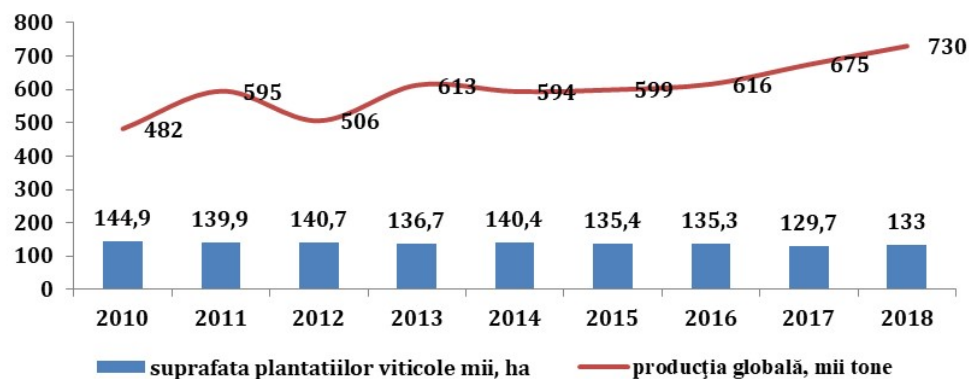

Fig. 1. Analiza evoluției sectorului vitivinicol

Sursa: elaborata de autor, în baza datelor Biroului Național de Statistică

Cultura viței-de-vie necesită multă forță de muncă (aproximativ 100 zile muncă/ha). În plus, sectorul pepinieristic, prelucrarea strugurilor și îmbutelierea strugurilor necesită și ele forță de muncă semnificativă, fapt consemnat și de numărul considerabil al populației implicate în producerea vinurilor și industriile conexe. Locurilor de muncă permanente din gospodăriile viticole li se mai adaugă munca sezonieră pentru strângerea recoltei și locurile de muncă din domeniul vinificației. În anul 2017, peste 300 mii de oameni (circa 15% din populația activă) muncesc în acest domeniu. Cea mai mare concentrație a întreprinderilor vinicole este în

centrul și sudul Moldovei. Sectorul vitivinicol din Republica Moldova este cel mai mare generator de locuri de muncă în mediul rural, iar 29.679 de agenți economici activează în acest sector al economiei.

Rezultate și discuții

Conform articolului 2 din Legea nr.165 privind modificarea art.1 din Legea viei și vinului nr.57/2006, noțiunea „vin” are următorul sens: „vin-produs alimentar obținut exclusiv prin fermentarea alcoolică, totală sau parțială a strugurilor proaspeți sau înghețați, presați ori nu, sau, a mustului din struguri proaspeți”[2]. Vinul reprezintă cea mai veche băutură creată prin muncă asiduă a producătorilor. Diversitatea vinurilor produse în Moldova este foarte largă și depinde de mai mulți factori: ecologici, biologici, tehnologici, calitate, compoziție etc. Competitivitatea unui produs este determinată de totalitatea caracteristicilor de consum și valorice care determină succesul acestuia pe piața internă, cât și pe cea externă.

Politica națională în domeniu calității vinurilor a pus la bază sistemul de indicații geografice și denumiri de origine protejate [Hotărârea Guvernului, 2015]. În conformitate cu cerințele Regulamentelor Europene [Regulament CE, nr.492/2009; Regulament CE, nr.607/2009]. Conform, Ordinul MAIA nr.105 din 11.06.2011, Republica Moldova este împărțită în trei areale vitivinicole pentru producerea vinurilor cu indicație geografică protejată; „Valul lui Traian” în regiunea Sud, „Ștefan Vodă” în regiunea Sud-Est și „Codru” în regiunea Centru. Aceste indicații geografice au fost înregistrate, pentru a fi protejate la nivel național, la AGEPI și țările UE de către Asociațiile de Producători.

Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului a adoptat obiectivul general de modernizare a sectorului vitivinicol, soluționarea problemelor structurale din industria vinului și contribuirea la crearea condițiilor favorabile pentru producerea vinurilor de calitate (cu indicele geografic protejate (IGP) și denumire de origine protejată (DOP), contribuind la sporirea competitivității pe piața internă și cea externă.). Numărul producătorilor de vin cu indicație protejată a ajuns până la 40, iar a producătorilor de struguri la 30. Ponderea producerii vinurilor cu tipicitate de areal viticol este încă mică, ceea ce influențează negativ asupra exportului vinurilor moldovenești pe piețele vinicole din țările partenere din est și vest. Vinul rămâne unul dintre cele câteva produse, care fac obiectul exportului.

Pentru pătrunderea pe piețele externe, sporirea productivității și valorificarea corectă a potențialului agricol, agricultorii au nevoie de tehnologii moderne de inovații în agricultură, ce va contribui la creșterea productivității și calității.

În economia modernă rolul inovației, a crescut semnificativ. Îmbunătățirea calitativă a producției se realizează sub formă de inovații, care stau la baza procesului de investiții. **Inovația** este un nou mod de a satisface nevoile, oferind o creștere a efectului util și, de regulă, bazată pe realizările științei și tehnologiei. **Inovare** reprezintă rezultatul final al inovației, întrucât sub forma unui produs nou sau îmbunătățit introdus pe piață, un proces tehnologic nou sau îmbunătățit, o nouă abordare a serviciilor sociale. **Activitate inovatoare** – un sistem de măsuri pentru a aduce ideile științifice și tehnice, invențiile, dezvoltările la un rezultat adecvat utilizării practice. În plină activitate de inovare include toate tipurile de cercetare științifică (fundamentală și aplicată), proiectare, dezvoltare tehnologică, experimentală, precum și măsuri pentru dezvoltarea inovațiilor în producție [7].

Ca urmare a inovației apar noi produse, tehnologii și forme de organizare și gestionare a producției. Acesta este un aspect important al progresului științific și tehnologic, una dintre condițiile necesare pentru funcționarea efectivă a producătorilor agricoli într-o economie de piață. Statului are cel mai important rol în inovație, care asigură finanțarea și selectarea priorităților în sfera inovării, planificarea strategică, determinarea listei de bunuri și servicii care pot deveni obiectul unei ordini de stat, crearea de mecanisme de autoorganizare în sfera inovării, promovarea capitalului pentru participarea la proiecte inovatoare, examinarea și analiza proiectelor inovatoare.

Industria vitivinicolă este într-un proces continuă de restructurare și tranziție spre un model nou de organizare la nivel sectorial și spre un model de business, la nivel de vinării. Acest proces este un complex de măsuri, care necesită o implicare și coordonare eficientă prin politici sectoriale, prin suport tehnic și investiții. În așa mod prin implementarea Proiectelor USAID CEED și CEED II au fost realizate mai multe activități importante. Astfel la implementarea proiectului CEED s-a pus accent pe creșterea calității produselor vitivinicole prin transfer de experiență și know-how către un grup de producători lideri, care au reușit să pătrundă cu noi produse vitivinicole pe piețele occidentale. Iar pe parcursul implementării proiectului

CEED II s-a pus accent pe reformele sectoriale care vizau modernizarea modului de reglementare, administrare și organizare a industriei.

Pentru a asigura o dezvoltare durabilă, sustenabilă și plantații de viță-de-vie și struguri de calitate, e necesar de implementat tehnologii avansate, practici internaționale și investiții în inovație. Pentru economia Republicii Moldova, sectorul vitivinicol reprezintă o prioritate strategică, care este susținut de proiecte și programe care au menirea să motiveze atât marii vinificatori, cât și micii sau noii antreprenori intrați pe această filieră.

Scopul proiectelor, programelor este ameliorarea produselor vitivinicole și care vor avea un impact pozitiv asupra dezvoltării sectorului vitivinicol. Totodată în urma implementării acestor proiecte, se preconizează:

- restructurarea podgoriilor prin implementarea unor noi tehnologii;
- atragerea investițiilor autohtone și străine;
- creșterea productivității și competitivității sectorului vitivinicol;
- stimularea transferului tehnologic și a serviciilor de extensiune;
- sporirea veniturilor producătorilor de viță-de-vie;
- atragerea pe larg a tinerilor agricultori în inițierea și dezvoltarea activităților;
- utilizarea eficientă a resurselor naturale și conservarea mediului ambiant;
- extinderea/diversificarea accesului pe piețele externe, inclusiv pe cele ale Comunității Europene.

Putem menționa următoarele proiecte:

- **„Struguri de Calitate”** – scop principal al acestui proiect este diseminarea bunelor practici în viticultură. Întrucât calitatea vinului este influențată de calitatea strugurilor, proiectul își propune să studieze factorii climaterici, pedologici și de îngrijire a viței-de-vie care dictează caracteristicile strugurilor.
- **„FlaveDor”** – scopul proiectului este de a depista, preveni și combate bolile, în special în ce privește îngălbenirea aurie în plantațiile viticole. Plantațiile de viță-de-vie vor fi monitorizate de drone dotate cu camere video, care vor depista focarul bolii și vor permite intervenția punctată. Bolilor viței-de-vie pot genera pierderea roadei în proporție de până la 80%. Pe parcursul ultimilor 5 ani bolile viței-de-vie s-au răspândit rapid, afectând circa 20.000 de hectare sau 20% din totalul plantațiilor din țară.

- **„Terroir”** – presupune trasabilitatea vinurilor și înregistrarea Asociației cu Denumire de Origine Protejată (DOP) în regiunea Purcari, Leova, prin sensibilizarea sectorului privind beneficiile microzonării viței-de-vie și trecerii vinărilor din Republica Moldova la producerea produselor vitivinicole cu DOP.

În sectorul vitivinicol, aceste proiecte vor aduce o inovație, pentru a spori nivelul de calitate al producției tot mai solicitată pe piețele „netradiționale”, precum: China, Japonia, Singapore, Chile etc. În ultimii ani calitatea vinului a crescut considerabil datorită eforturilor depuse de autoritățile statului, de producătorii de vinuri, precum și de către donatorii externi.

În 2017 sectorul vitivinicol din Moldova a înregistrat cel mai mare volum de producere din ultimii 4 ani, adică 18 mln. Dal. Suprafața podgoriilor cu Indicație Geografică Protejată În ultimii trei ani, a crescut cu 37%. Producători din regiunile IGP, 64 la număr au un potențial de producere de peste 2 mln. De sticle: vin alb – 0,90 mln. (45%), rose – 0,14 mln. (7%), roșu – 0,82 mln. (41%).

Volumul exporturilor de vin moldovenesc, în anul 2017, a atins cifra de 14,1 mln. Dal, în creștere cu 5,5% față de 2016. La capitolul valoare s-a înregistrat o evoluție semnificativă de 128,5 mln. Dolari SUA, în creștere cu 16% față de 2016. Din totalul vinului exportat de țara noastră 9,9 mln. Dal au fost livrate în vrac, iar restul 4,24 mln. Dal a fost vin îmbuteliat, ceea ce constituie peste 56 mln. De sticle. Polonia, România, Cehia, China și Rusia rămân principalele piețe de desfacere a vinului îmbuteliat din Republica Moldova.

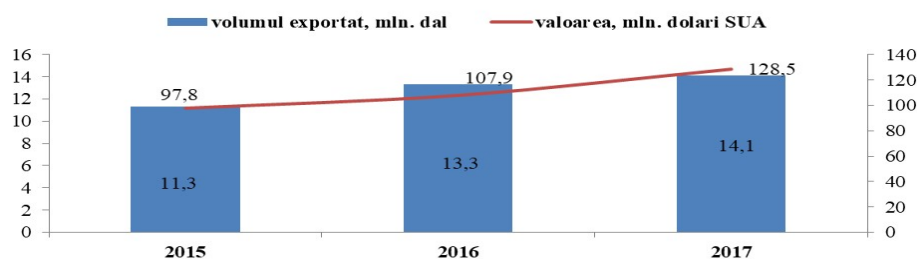

Fig. 2. Evoluția exportului total de vin RM , anii 2015-2017

Sursa: elaborata de autor, în baza datelor Biroului Național de Statistică

În 2017, din topul celor 10 parteneri la export au făcut parte 4 state UE (Polonia, România, Cehia și Slovacia). Vinurile moldovenești îmbuteliate sunt exportate în așa regiuni: UE – 46%, CSI – 32%, China – 12%, altele – 10%. În topul celor mai mari cumpărători de vinuri îmbuteliate din Moldova sunt Polonia (14%), China (12%), România (12%), Federația Rusă (12%), Cehia (11%), Ucraina (7%), Kazahstan (7%), Belarus (5%), Canada (4%), Slovacia (3%).

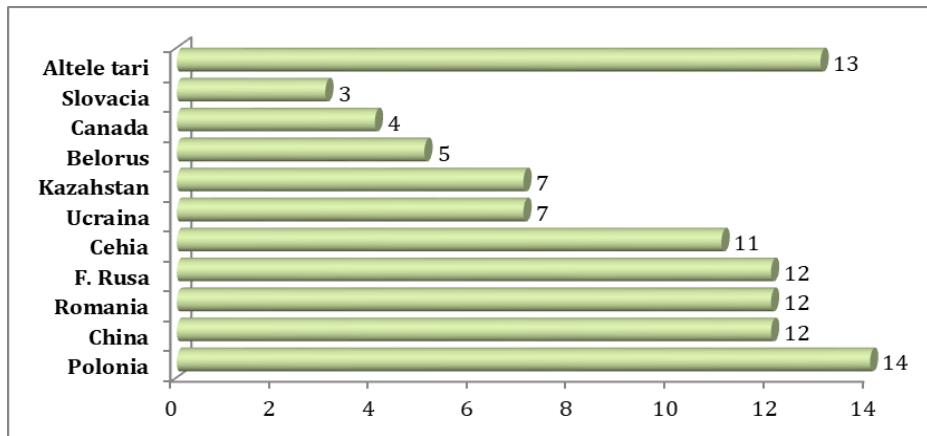

Fig. 2. Top 10 tari de export a vinului îmbuteliat a. 2017, %

Sursa: elaborata de autor, în baza datelor Biroului Național de Statistică

Deoarece tot mai mulți moldoveni emigrează și agricultorii rămân fără forță de muncă, i-au făcut pe specialiști să investească mai mult în echipamente moderne care implică mai puține resurse umane. Datorită practicilor internaționale bune a unor țări cu o experiență bogată în viticultură precum Franța, Italia și Spania, ce folosesc mașina de curățat ciorchinele de viță de vie, care este un mare avantaj pentru agricultori. Datorită acestui utilaj ei economisesc bani și timp. Mașina poate fi folosită pentru toate soiurile de viță de vie, lucrările, însă trebuie făcute înainte de formarea strugurelui [10].

În concluzie putem menționa că: Ministerul Agriculturii Dezvoltării Regionale și Mediului a adoptat obiectivul general de modernizare a sectorului vitivinicol, soluționarea problemelor structurale din industria vinului și contribuirea la crearea condițiilor favorabile pentru producerea

vinurilor de calitate (IGP și DOP), contribuind la sporirea competitivității pe piața internă și cea externă.

Competitivitatea produsului este influențată de principalii factori precum, calitate și preț, însă în afară de acestea, influențează și condițiile de promovare a produselor către consumator, serviciile de vânzare și post-vânzări, publicitate, imaginea produsului, situația pe piață, fluctuațiile cererii influențează nivelul de competitivitate a produselor.

Factorul calitativ, care are o semnificație primordială în formarea prețurilor este totuși principala pârghie de majorare a prețurilor la produsele agricole și în industria de prelucrare. Nivelul calității produselor este un criteriu important al dezvoltării oricărei țări în cadrul comunității mondiale și o „carte de vizită” pentru promovarea produselor pe piața mondială în condițiile luptei de concurență, lărgirea posibilităților de export pe piața mondială a mărfurilor.

Viitorul viticulturii naționale este determinat de soiurile locale atât tradiționale, cât și cele de selecție nouă. Produse vinicole cu calități noi, cu priză la consumator pot fi obținute doar prin aplicarea tehnologiilor adecvate de producere a vinurilor de soi și a asamblajelor din varietăți locale.

Bibliografie selectivă

- [1]. Cojocari, N., Barbacaru, Z. Dezvoltarea și evoluția sectorului vitivinicol al Republicii Moldova. În: Economic growth in conditions of globalization= Creșterea economică în condițiile globalizării: intern. Scientific and practical conf., 8-th ed., oct. 17-18, 2013. Chișinău: ASEM, 2013, vol. 1, pp. 416-424. ISBN978-9975-4185-1-5
- [2]. Legea nr.165 privind modificarea art.1 din Legea viei și vinului nr.57/2006. Publicat Monitorul oficial Nr.109-118 (6032-3041) 7 aprilie 2017].
- [3]. Hotărârea Guvernului nr. 418 din 09.07.2009 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice, producerea, certificarea, controlul și comercializarea materialului de înmulțire și săditor viticol. Publicat în Monitorul Oficial Nr. 112-114, din 17.07.2009
- [4]. Hotărârea Guvernului nr.810 din 29 octombrie 2015 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de evaluare a caracteristicilor organoleptice ale produselor vitivinicole prin analiza senzorială. Publicat în Monitorul Oficial Nr. 306-310 din 13.11.2015.

- [5]. REGULAMENTUL (CE) NR. 492/2009 AL CONSILIULUI din 25 mai 2009. [Accesat 10.08.2019]. Accesibil la: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:149:0001:0003:RO:PDF>
- [6]. Regulamentul (CE) nr. 607/2009 al Comisiei din 14 iulie 2009 de stabilire a unor norme de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 479/2008 al Consiliului în ceea ce privește denumirile de origine protejate și indicațiile geografice protejate, mențiunile tradiționale, etichetarea și prezentarea anumitor produse vitivinicole. [Accesat 20.11.2019]. Accesibil la: <https://publications.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/d6ba07c6-ff66-4669-83cf-2ec33c66b710/language-ro>
- [7]. Tehnologii moderne în agricultură. Tehnologii inovatoare în agricultură. [Accesat 15.10.2019]. Accesibil la: <https://hanyndra.ru/ro/svidetelstvo-o-brake/sovremennye-tehnologii-v-selskom-hozyaistve-innovacionnye-tehnologii-v.html>
- [8]. Concepția de dezvoltare a antreprenoriatului inovațional în Republica Moldova. [Accesat 29.11.2019]. Accesibil la: <http://asm.md/administrator/fisiere/cadru/f88.pdf>
- [9]. Inovație în agricultură | Trei proiecte noi în sectorul vitivinicol. <https://radiochisinau.md/inovatie-in-agricultura-trei-proiecte-noi-in-sectorul-vitivinicol---53805.html>
- [10]. Mașina de curățat ciorchine. Cum poate lucra aceasta mai repede decât zece muncitori. (<https://prime.md/masina-de-curatat-ciorchine-cum-poate-lucra-aceasta-mai-repede-decat-zece-muncitori---72829.html>)